

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 3 2015 | ÅRGÅNG 19

Bokförlaget THALES

FILOSOFI SOM DISCIPLIN och akademisk kultur är kraftigt mansdominerad. Varför är det så? Varför fortsätter det att vara så och hur ska vi förstå detta? Fenomenet är internationellt. Vart man än tittar så är mansdominansen och de patriarkala strukturerna och traditionerna mer seglivade inom filosofin än inom andra humanistiska ämnen. En medvetenhet om detta och vilka kostnader det för med sig för enskilda personer och för ämnets utveckling har långsamt vuxit fram internationellt under det senaste decenniet. Med det här temanumret önskar vi bidra till den diskussionen även i Sverige.

Sally Haslanger, professor i filosofi vid MIT, publicerade 2008 en rasande uppgörelse med den filosofiska miljön och vände ut och in på sina egna erfarenheter för att förmedla hur det kan vara: »In my experience, it is very hard to find a place in philosophy that isn't actively hostile toward women and minorities, or at least assumes that a successful philosopher should look and act like a (traditional, white) man.» (2008: 212). Väl medveten om att hon själv är en av de »lyckade» reflekterar hon över alla de kvinnor och personer från olika minoriteter som väljer annat för att få bättre gehör för det som engagerar dem och en mer öppen och inkluderande arbetsmiljö. Vill man ha dagsaktuella vittnesmål från det filosofiska verkstadsgolvet kan man ta del av inläggen på bloggen *What is it like to be a woman in philosophy?*. I den nyligen utkomna antologin *Women in Philosophy: What Needs to Change?* (Hutchison & Jenkins 2013) diskuteras hela spektrat av utmaningar från praktisk familjelogistik via hierarkier mellan olika filosofiska ämnesområden till stereotypot. Hur är det då i Sverige? Vi tänker oss ju gärna att det är bättre här, men är det det? Hur mycket vet vi egentligen? Och hur mycket bryr vi oss?

Själv tillhör jag en generation som genomgick filosofiutbildning på 1990-talet och disputerade runt millennieskiftet. För min generation var det normalt att inte ha en enda kvinnlig lärare, att på grundutbildningen inte läsa en enda bok skriven av en kvinna

och på kurser i filosofihistoria inte beröra en enda kvinnlig filosof genom tiderna. Däremot fick man läsa manliga kanoniska tänkare vars uppenbara kvinnoförakt det ingick i den filosofiska attityden att ignorera, eftersom dylikt inte kunde anses filosofiskt relevant. Att det till slut inte är så många kvinnliga studenter kvar är kanske inte mycket att förundras över, om den implicita signalen i allt de möter är att den här verksamheten inte riktigt är till för dem. Eftersom det varken är enkelt eller riskfritt att bedriva förändringsarbete från en position av relativ ensamhet kan »exit» vara en fullt rationell strategi.

Siffror säger som bekant långt ifrån allt, men kan inte heller negligeras. En snabb genomräkning ger vid handen att sedan 2010 har *Filosofisk tidskrift* publicerat 113 artiklar (recensioner oräknade) av manliga författare, medan artiklar med en kvinnlig författare under samma period uppgår till nio stycken. Under de tio senaste åren (2006–2015) har denna tidskrift, *Tidskrift för politisk filosofi*, publicerat 66 artiklar med manlig författare (oräknat recensioner och diskussionsinlägg) och 11 med kvinnlig författare. Till dessa 11 kan vi foga de fyra filosofer som bidrar till detta temanummer.

I »Varför så få kvinnor? Könsfördelningen inom den akademiska filosofin» presenterar Martina Reuter en kvantitativ sammanställning av andelarna kvinnliga studenter vid tre nordiska universitet, ett i Sverige, ett i Norge och ett i Finland, och jämför med engelskspråkiga universitet där det finns tillgängliga data. Dessa är stickprov förstås och resultaten behöver hanteras med försiktighet, men sammanställningen ger en indikation på att det är sämre ställt i Sverige än i jämförelseländerna. Vad gäller situationen generellt, inte bara i Sverige, diskuterar Reuter möjliga förklaringar: det sociala klimatet, filosofins innehåll och metoder, påverkan av internaliserade förhandsantaganden (så kallade stereotypot) och socioekonomiska faktorer.

I »Feministisk filosofi, idealteori och ideologi» diskuterar Petra Green varför feministiska frågeställningar och perspektiv fortfarande är så marginaliserade inom svensk filosofi. Hennes tentativa svar handlar om filosofins gränspatruller, föreställningar och normer om vad som räknas som »riktig» filosofi.

Feministiska frågor uppfattas som empiriska frågor då de tar utgångspunkt i faktiska ageranden och maktförhållanden och i verklighetsuppfattningar som kommer underifrån. Green visar hur filosofins favorisering av idealteori hänger ihop med att de frågeställningar som har blivit Filosofin är de som framstår som angelägna eller analyserbara givet den dominerande gruppens syn på världen och sig själva. Skenbart är alla inkluderade, men i realiteten riskerar du att uteslutas ur Filosofin om du ifrågasätter det förgivet tagna perspektivet.

Kan det vara så att filosofins status är beroende av att den fortsätter att uppfattas som en manlig domän? Att verksamheter tappar i status (och i löneläge) när fler kvinnor kommer in är inget okänt fenomen. Vad händer egentligen med verksamheter och miljöer som ses som kvinnliga, som är kvinnligt genuskodade? I »Ridsport och genuspositioner: Om sexualisering och trivialisering av tjejer som rider» konstaterar Petra Andersson att ridsporten (som är könsintegrerad i tävlingssammanhang) är mycket starkt kvinnodominerad på hobbynivå, medan elitnivån domineras av män. Som breddidrott är ridning en tjejgrej. Den potential som ridsporten skulle kunna ha som arena för vidgade genuspositioner motverkas av såväl den låga status som vidhäftar all idrott som associeras med kvinnor och kvinnlighet, och inte minst av sexualiseringen av den kvinnliga ryttaren och av tjejen i stallet. Den kvinnliga ryttaren är stark och uthållig och därmed ett hot; att sexualisera henne är ett sätt att göra henne ofarlig. Bloggen *What is it like to be a woman in philosophy?* ger många vittnesmål om hur kvinnliga filosofer råkar ut för något liknande.

Att filosofi är en manligt kodad verksamhet som främst bedrivs av män är också beroende av ett kanonbygge som upprätthåller och stärker denna bild. Litteraturlistor i filosofins historia och filosofihistoriska läroböcker (såsom de helt nyligen publicerade dryga 1100 sidorna i *The Norton Introduction to Philosophy*, 2015) skulle kunna få en att tro att ingen kvinna har ägnat sig åt filosofi innan mitten på 1900-talet. Feministisk filosofihistoria är ett växande men fortfarande litet fält. Inom denna rörelse är

initiativ att på olika sätt uppmärksamma och tillgängliggöra verk av kvinnliga filosofer från olika tidsepoker av stor betydelse. Ett exempel är *Project Vox*. I »Epistemisk orättvisa och den feministiska filosofihistorien» argumenterar Sandrine Bergès för att den konventionella filosofihistorien utgör en pågående orättvisa av det slag som Miranda Fricker kallar för »testimonial injustice». Vi idag undertrycker och tystar de kvinnor som har verkat som filosofer genom historien och vi idag legitimerar och förstärker de orättvisor och den marginalisering som dessa kvinnor utsattes för under sin egen tid.

Det är en förhoppning att detta temanummer ska bidra till fortsatta diskussioner, djupare analys och ett mått av självvranssakan vad gäller filosofi som akademisk disciplin, social miljö och historisk tradition.

→

Lena Halldenius

Referenser

- HASLANGER, SALLY (2008) »Changing the Ideology and Culture of Philosophy: Not by Reason (Alone)». *Hyptia. A Journal of Feminist Philosophy*, vol. 23, nr. 2, 2008.
- HUTCHISON, KATRINA, & JENKINS, FIONA (red.) (2013) *Women in Philosophy: What Needs to Change?* Oxford: Oxford University Press.
- ROSEN, GIDEON, BYRNE, ALEX, COHEN, JOSHUA & SHIFFRIN, SEANA (red.) (2015) *The Norton Introduction to Philosophy*, New York: W.W. Norton & Company, Inc.
- Project Vox. <http://projectvox.library.duke.edu/pg/>
- What is it like to be a woman in philosophy? <https://beingawomaninphilosophy.wordpress.com>